suardytas - visas sampilas iškasinėtas duobių. Pilkapyje būta kapų, bet visi jie suardyti. Pilkapio centre, 70 cm gylyje, rasti neišjudinti iš vietos paauglio dubens kaulai bei dešinysis blauzdikaulis su pėdos kaulais. Sprendžiant iš jų, mirusysis buvo palaidotas 245° kryptimi. Prie dešiniojo dubens kaulo gulėjo geležinis 16 cm ilgio peilis, smaigaliu nukreiptas kojų link, ašmenimis, į mirusiojo pusę. Ant dešinės pėdos kaulų rastas geležinis siauraašmenis pentinis kirvis. Kirvio kotas buvo nukreiptas link mirusiojo galvos ir turėjo gulėti lygiagrečiai su dešiniuoju blauzdikauliu, jo išorinėje pusėje. Kirvio aukštis 22,5 cm, ašmenų plotis 7 cm, penties aukštis 6,5 cm.

Atsitiktinai rasta žalvarinė 37 cm ilgio grandinelė, sunerta iš 6 mm skersmens grandinių.

Taigi nuo 1989 metų (su pertrauka) Berčiūnų pilkapyje ištirti 23 labiausiai suardyti ar buvę gyventojų kiemuose pilkapiai. Pagal rastus radinius pilkapiai datuojami IV-V a.

Gintautas Zabiela

Kriokšlio pilkapių vietos tyrinėjimai 1994 metais

1994 m. LII kartu su AM tyrinėjo Kriokšlio pilkapių vietą (Anykščių r., Skiemonių seniūn.). Ji yra 700 m į PR nuo Piliakalnio kaimo piliakalnio, 100 m į R nuo Rubikių ežero R kranto, 100 m į Š nuo Kriokšlio upelio dešiniojo kranto. Paminklas buvo surastas 1986 m., kuomet pradėjus kasti žvyrą buvo rasti žmogaus kaulai bei geležinis lazdelinis smeigtukas, vėliau patekęs į UKM (GEK 15489) (žr. ATL 1986 ir 1987 metais. V., 1988. P. 172). Vėliau dar buvo rastas žalvarinis įvijinis antsmilkinis (dingęs). Kaip senkapis buvo saugomas apie 110x80 m dydžio pailgas Š-P kryptimi plotas, palengva nuožulnėjantis Rubikių ežero link. R šio ploto dalis (apie 40x20 m) žvyringa, kitur - molis. Plotas visą laiką buvo ariamas, tačiau jokių radinių nerasta. Pilkapių vietai patekus į privačią valdą, ji buvo ištirta.

Tyrinėjimų metu atidengtas bendras 133,5 m^2 plotas, kuriame rasti 5 apardyti griautiniai kapai.

Kapas Nr.1. 1986 m. surastas kapas tyrinėjimų metu jau buvo visiškai

suardytas. Mirusysis palaidotas 80 cm gylyje, kniūbsčias, galva į ŠV, po savimi suriestomis rankomis. Krūtinės srityje rastas 11,6 cm ilgio geležinis lazdelinis smeigtukas su 2,7x2,2 cm dydžio galvute. Ties kaukole buvo žalvarinis įvijinis antsmilkinis. R.Jankausko duomenimis (jis nustatė mirusiųjų amžių ir lytį), kape palaidota 40-50 metų moteris.

Kapas Nr.2. Labai suardyti 6-10 metų vaiko griaučiai rasti 25 cm gylyje. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, ištiestas, galva į P, be įkapių.

Kapas Nr.3. Labai suardyti 12-14 metų vaiko griaučiai rasti 35 cm gylyje. Mirusysis palaidotas aukštielninkas, ištiestas, galva į ŠR, be įkapių.

Kapas Nr.4. Sunykusio 8-12 metų vaiko kapo liekanos (išliko tik dantys) rastos 60 cm gylyje. Kapo duobė neišsiskyrė, vaikas buvo palaidotas galva į V. Kape rasta vyrų kapams būdingų įkapių, pagal kurias galima spėti, jog čia buvo palaidotas berniukas (pav.10). Dešinėje galvos pusėje kotu galvūgalio link, ašmenimis į viršų gulėjo geležinis pentinis siauraašmenis 19,8 cm ilgio kirvis 6,1 cm ilgio ašmenimis. Galvūgalyje rasta ir žalvarinė 5,1x1,6 cm dydžio ovalinė diržo sagtis, prie kurios buvo 4,2 cm pločio sunykęs žalvarinis apkalas. Ties kaklu rastas 9x4 mm dydžio žalvarinės grandelės fragmentas. Maždaug mirusiojo krūtinės srityje aptikta žalvarinė lankinė 8,5 cm ilgio segė lygia kojele su geležine spiralės šerdele ir nulaužta užsegimo adata, gulėjusi kiek įstrižai kapo. Kapo aplinkoje pastebėta paskirų degėsių dėmelių.

Kapas Nr.5. Labai suardyti 25-30 metų moters griaučiai rasti 25 cm gylyje. Mirusioji buvo palaidota aukštielninka, ištiesta, galva į PV, be įkapių.

Kapų Nr.1-3 ir Nr.5 aplinkoje surasta keletas paskirų dirbinių, neabejotinai priklausiusių šiems kapams. Tai geležinė 14,2 cm ilgio yla su gerai išlikusia kauline apvalia 3,8 cm ilgio ir 1,9 cm skersmens rankena; žalvarinės juostinės pusapvalio skersinio pjūvio apyrankės pusė, puošta išlietomis įstrižomis juostelėmis ir skersinėmis įkartomis; dviejų žalvarinių grandinėlių fragmentai. Viena iš jų 39,5 cm ilgio, sudaryta iš 87 8x7 mm skersmens žiedelių, kita - 23 cm ilgio, sudaryta iš 54 6x6 mm skersmens žiedelių.

Sprendžiant pagal kapų išsidėstymą, Kriokšlyje būta poros pilkapių, supiltų žvyringos žemės plotelyje Š-P kryptimi vienas nuo kito. Į P nuo pilkapių buvo atliekamos kažkokios apeigos, matyt, susijusios su

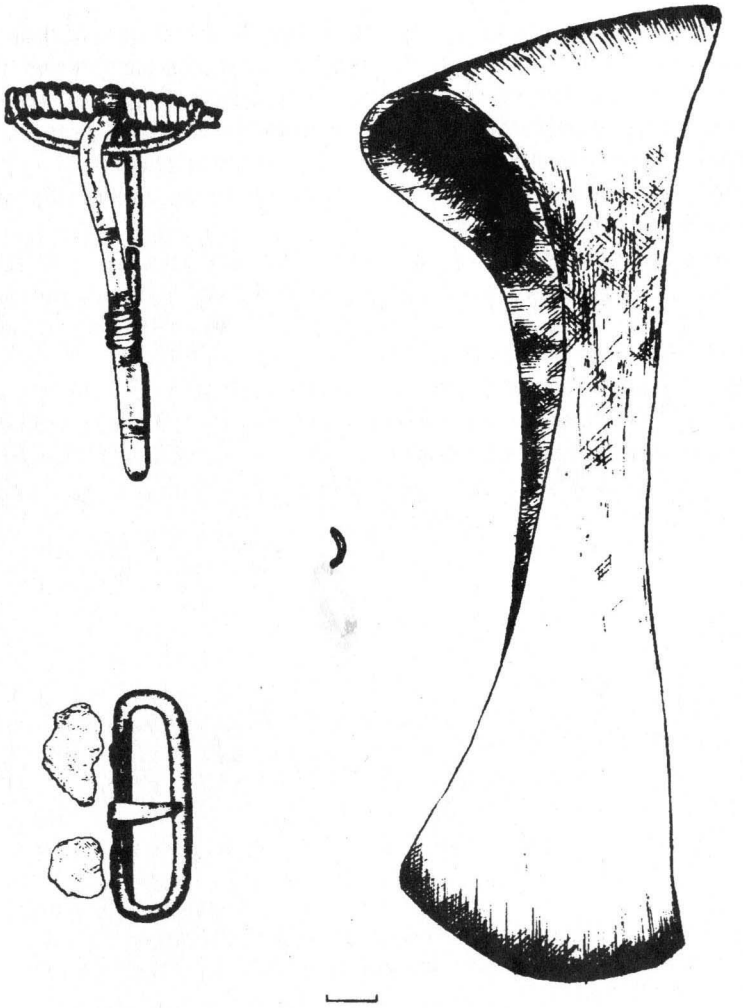

Pav.10. Kapo Nr.4 radiniai
Fig.10. Findings of grave 4

laidotuvėmis. Čia surasta 1,8x1,5 m dydžio netaisyklingo keturkampio formos tamsiai pilko kultūrinio sluoksnio dėmė, kurios storis siekė 10 cm. Joje rasta perdegusių akmenų iki 16 cm skersmens bei 5 grublėtosios keramikos šukės. Dvi iš jų priklauso puodams beveik tiesia briauna, 13 ir 18 cm skersmens angomis. Šukių grublėtumas mažas ar vidutinis, storis 8-10 mm, masėje vidutiniška ar gausi akmenukų iki 6 mm skersmens priemaiša.

Kriokšlio pilkapių vietoje gyventa ir akmens amžiuje, greičiausiai neolite. Įvairiose vietose rasta pora titnaginių skelčių bei pora židinių vietas primenančių degėsingų dėmelių iki 70 cm skersmens, kurių vienoje buvo rasta titnaginė nuoskala.

Pagal įkapes Kriokšlio pilkapius reiktų datuoti V a. Trumpą laiką egzistavusią laidojimo vietą reikėtų sieti su gana ankstyvu, netyrinėtu, tačiau smarkiai suardytu Piliakalnio piliakalniu, esančiu Rubikių ežero R krante. Šis nedidelis archeologijos paminklų kompleksas bus gyvavęs neramiu tautų kraustymosi laikotarpiu.